

İdeolojimizi kadehe hapsedmek

Dr. Sebahattin Işık

İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Zorunlu hizmetini Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde yaptı. Okul doktoru, işyeri hekimi ve belediye doktoru olarak farklı şehirlerde görevler yaptı. Tıbbi mikrobiyoloji dalında doktora çalışmasını tamamlayarak bilim doktoru unvanı aldı. Halk sağlığı, sağlık bilimi, sağlık sistemleri ve uluslar arası sağlık politikaları konularında araştırmalar yaptı. Halen bu alanlarda danışmanlık yapmaktadır.

Son zamanlarda bir yöneltme vesilesiyle alkol konusu gündemimizi bir hayli işgal etmeye başladı. Yerli medyamız, yanlısıyla, karşıtıyla çok şeyler söylüyor. Konuyu yurt dışından dinleyelim. BBC, 12 Ocak tarihli bülteninde Türkiye'de alkol satışına getirilen sınırlamaların laiklik yanlılarının endişelerini artırdığını haber veriyor. Habere göre, alkolün spor reklamlarında ve gençler için olan etkinliklerde kullanılması yasaklanmış ve satışlar alkollü içki satış belgesi olan iş yerleri ve restoranlarla sınırlandırılmış. İktidar partisinden bir yetkili, sınırlamaların, gençleri alkolden korumak üzere yürürlüğe konduğunu söylemiş. Muhalefetten bir yetkili ise iktidar partisinden laik yaşam tarzlarını hedef aldığını öne sürerek "baskıcı zihniyetin" Türkiye'yi kontrol etmeye çalıştığını söylemiş. Değişiklikleri yürürlüğe koyan Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu

Başkanı, "konunun hiçbir ideolojik boyutunun olmadığı" konusunda ısrar ediyormuş. Küçük bir şarap üreticisi, BBC'ye yaptığı açıklamada, yeni düzenlemeler altında bundan böyle şaraplarının internet aracılığıyla tanıtımını yapamayacaklarını, içkilerin belli yiyeceklere eşlik etmesini öneremeyeceklerini ve şarap tadımı altında etkinlikler düzenleyemeyeceklerini belirtmiş. Bira üreticisi Efes Pilsen ile aynı adı taşıyan basketbol takımı için ise değişiklikler, yeni bir isim bulunması anlamına geliyormuş. BBC İstanbul muhabiri Jonathan Head, Avrupa ülkelerinin çoğuyla kıyaslandığında nispeten düşük olmasına rağmen alkol tüketiminin istikrarlı olarak arttığı Türk toplumunun büyük bir çoğunluğunun laik olduğunu ve alkollü içki tüketim hakkını önemli bir özgürlük olarak gördüklerini söylemiş.

Vakıya bu. El hak, haber doğru. Fakat alkol tüketimi artan bir toplumda laik yaşam tarzının tehdit altında olması bi-

raz kafamı karıştırdı. Hani laiklikle alkol tüketimi arasındaki ilişkiyi de çok kolay anlayanlardan değilim. Özgürlük konusu ayrı; içme özgürlüğü, yeme özgürlüğü, giyme özgürlüğü, ifade özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, vs. bunlar demokrasinin vazgeçilmezleri zaten. Gazeteci Mehmet Barlas, "Rakıyı magandalara içen, şarap ise kadınlara hoş görünmek isteyen erkeklerin içkisidir" benzeri çeşitlemelerin laiklik değil, olsa olsa zamparalık adına yapılabileceğini söylüyor. Ama ne yazık ki, demokrasiyi ve laikliği alkole endekslemek gibi bir durumda çok açık biçimde var olduğuna vurgu yapıyor. Ona göre laiklik alkolizmin değil özgürlüğün aracıdır.

Alkol ve laiklik ilişkisini daha iyi anlamak için biraz medya turuna çıktığımda neler gördüm neler. Mesela internetten şarap satışı yasağının laikliğe aykırı olduğunu ileri süren bir yazar, "Sigarayı hep kötülüyorsun, alkollü hiç eleştirmiyorsun diyen okurlarım yine

kızacak ama alkollü tütünle aynı kefeye koymak gericiliktir.” diyor. Bu yazarımıza göre, aşırıya kaçıldığında alkol kullanımını kötü imiş, buna kimse karşı çıkmazmış. Ancak, sigara içen bir kişi, başkalarının da bulunduğu kapalı bir ortamda içiyorsa sadece kendine değil çevresindekilere de zarar vermiş. Alkol içen kişi ise sadece kendisine zarar vermiş. Hatta alkol, özellikle de şarabın “kararında” içildiğinde sağlığa yararlı olduğu bilimsel olarak kanıtlanmış bir gerçekmiş. Yapılan pek çok bilimsel araştırma kadınlar için günde bir, erkekler için günde iki kadeh düzenli içilen şarabın kalp hastalıklarına ve kansere karşı koruyucu etki gösterdiği sonucunu veriyormuş. Amacım alkolün zararlarını anlatmak olmadığı için konunun detayına girmiyorum. Ancak, Dünya Sağlık Örgütü’nün kaynaklarını karıştırdığımda, yukarıdaki ifadelerin “mit” yani hurafe olarak tanımladığını görüyorum.

Sanatçı yazar imzalı bir yazı gözüme çarpıyor. Yazının başlığı şöyle: “Yeni Laik Dalgaya Değişim Paketi: Yaşasın Alkol, Aşk, Sanat, Erotizm, Özgürlük!” Demek ki laiklikle ilişkili kavramlar sadece alkolle sınırlı değilmiş; ayrıca aşk, sanat, erotizm ve özgürlük de varmış. Özgürlük, yani alkol tüketmek kadar alkolün zararından korunmak özgürlüğü de. Yoksa ben mi yanlış anlıyorum? Yazı şöyle diyor bu yazısında: “Fransa gibi bir özgür ülkeyle, bir ‘yobaz yaşam’ ülkesini birbirinden ayıran ölçüler nedir? Kimya fabrikaları mı? Askeri uçaklar mı? Tekstilde kullanılan kumaşlar mı? Cerrahların kalitesi mi? Yoksa özgürce yaratılan eserler, iddialı defileler, erotik fotoğraflar ve mağazalar, gece kulüpleri, nefis şaraplar, ışık saçan sinemalar, dev kitapçılarda bulunan on binlerce özgür yayın mı?” Hadi diğerlerini geçelim ama bu “nefis şaraplar” da neyin nesisi? Katolik inancında Mesih’in kanını sembolize eden şarabın bir dini sembol olarak anlamı vardır ve dini ritüelin bir parçası olarak ikram edilir. Bu dini taassubun yansımasının özgür ülke tanımı altında sunmak da ne demek oluyor? Hadi viski, rakı, votka olsa neyse. Tabii yazarın böyle bir kastı yoktur. Ama tanımlanmak istenen yaşam tarzı her neyse, sağlığa zararlı olmak zorunda mı?

Burada alkolün zararlarından bahsedecek değilim. Dünya Sağlık Örgütü’nün alkol tüketimini önemli bir toplum sağlığı sorunu olarak ilan ettiğini biliyoruz. Alkol bağımlılık yapan maddelerin en önemlilerinden biri. Kronik alkolizme giden yol tadimlik alkol almaktan, “nefis şarabı” yudumlamaktan geçiyor. Ancak alkol tüketen bireyin sağlığı üzerindeki akut ve kronik zararları bir yana, alkol içenlerden etkilenen ve onların adeta kurbanı haline gelen

masum insanları, iletişim kazaları, uyum sorunları, çatışmalar, bunalımlar ve trafik kazaları gibi birçok olumsuz yönüyle etkileyen önemli bir toplum sağlığı konusunu oluşturduğunu bilmiyen mi var?

Toplum bireylerini ve özellikle alışkanlık edinme eşiğindeki gençleri alkolden korumaya yönelik tedbirlerin alınması, toplum sağlığını korumanın bir gereği değil mi? Bu hususta Dünya Sağlık Örgütü boşuna mı “küresel stratejiler” geliştirmeye çalışıyor? Belli ki, kültürel değer farklılıkları, yaygın alışkanlıklar ve inanç bağnazlıkları, bu stratejilerin hem anlaşılmasını hem de bunlardan sonuç alınmasını zorlaştırıyor. Bu arada alkol endüstrisinin arka plandaki rejisörlüğü de işin cabası.

Alkolü yaşam tarzının ayrılmaz parçası olarak görüp sağlığa aykırılığı savunma cüreti gösterenlerin dikkatini çekmek isterim. İslam dininin en katı yoramları bile alkol kullanan kişileri dinden aforoz etme cüretini gösteremiyor. Laikliği savunanların alkol içmeyenleri, çocukları, gençleri alkolden uzak tutmak isteyenleri, toplum sağlığını korumak için tedbir alanları laiklikten aforoz etme gibi bir bağnazlığı da olmamalıdır. Alkol almamayı, alkolden korunmayı “yobaz yaşam” biçimi ile ilişkilendirmek gerçekten yobaz bir yaklaşım. Alkol kullanmayan kişi laiklikten çıkar mı? Günde birkaç kadeh içki almak laikliğin vazgeçilmez ritüellerinden biri midir? Yapmayın ne olur.

Alkollü içecekleri, laikliğin, Cumhuriyet değerlerinin, hatta Atatürkçülüğün sembolü haline getirenleri bunu dayatanları uyarmak istiyorum. Yapmayın ne olur. Ne laiklik, ne Cumhuriyet ne de Atatürkçülük sağlığa zararlı olmak zorunda değildir, hele toplum sağlığına zararlı olmak zorunda hiç değildir! “Nefis şarapların” hazzını almak isteyenlerin, bu haz tutkularını yukarıdaki değerler üzerinden savunma gayretleri, bu değerlere ne kadar zarar veriyor, bilmem farkındalar mı? Onlara, Dünya Sağlık Örgütü’nün yayımladığı bir kitabın başlığını hatırlatmak isterim. Başlık şöyle: “Hayattan alkolsüz keyif alın”.

Bir sosyolog yazar, Türkiye’de en merkezi siyasi tartışmaların alt metnini keyif meselesinin teşkil ettiğini ileri sürüyor. Her seferinde “Acaba bizim tatilde doruklarına vardığımız keyiflerden almamız payı mı elimizden alıp yok etmek istiyorlar?” sorusunun zihinlerde dolanıp durduğunu söylüyor. Eğer kendi sağlığımız için, etrafımızdakilerin sağlığı için, toplumun sağlığı için, gelecek neslimizin sağlığı için hayattan alkolsüz keyif alınabileceğini öğrenirsek, en azından hayattan alkolsüz keyif almak isteyenlere tahammül etmeyi öğ-

Alkollü içecekleri, laikliğin, Cumhuriyet değerlerinin, hatta Atatürkçülüğün sembolü haline getirenleri, bunu dayatanları uyarmak istiyorum: Ne laiklik, ne Cumhuriyet ne de Atatürkçülük sağlığa zararlı olmak zorunda değildir, hele toplum sağlığına zararlı olmak zorunda hiç değildir! “Nefis şarapların” hazzını almak isteyenlerin, bu haz tutkularını yukarıdaki değerler üzerinden savunma gayretleri, bu değerlere ne kadar zarar veriyor, bilmem farkındalar mı?

renebilirsek, galiba bu fobimizden de kurtulmuş olacağız.

Uluslararası iş birliği sayesinde küresel tütün mücadelesinin oldukça önemli sonuçlar vermeye başladığını görüyoruz. Önümüzdeki dönem benzer bir uluslararası işbirliği ile küresel bir alkol mücadelesine şahit olacaktır. Bunun izlerini şimdiden Dünya Sağlık Örgütü’nün çabalarında görmek mümkün. “Yeni laik dalga değişim paketini” önerenlerin biraz daha çağdaş olmaya ihtiyaçları var; laiklik anlayışımızın da, sağlığa daha fazla zararlı olmamaya.

Kaynaklar

Atakan Y: İnternette şarap satışı yasağı laikliğe aykırı, Hürriyet Kelebek, 16 Ocak 2011

Barlas M: ‘Mahalle baskısı’na karşı ‘meyhane baskısı’ çözüm mü? 11 Mayıs 2010/2009

<http://www.anafilya.org/go.php?go=7d83510010e30&arama=ok>

Myths and Misconceptions About Alcohol, in: Get High in Life Without Alcohol: Prevention of Harm From Alcohol Use, World Health Organization Regional Office for South-East Asia 2003

Öğüt S: Hayat tarzı keyif tarzı-laiklik tarzı, 19.07.2010, Star Gazetesi